

Zaměstnávání lidí s postižením v Evropě

Data z roku 2020 ukazují, že v EU žije v současné době přibližně 100 milionů lidí s postižením. Z toho 99 milionů lidí žije v domácnostech po celé EU a přes milion lidí žije mimo svoje přirozené prostředí v pobytových zařízeních. 30,5 milionu lidí má těžké postižení. 28,7 % všech lidí s postižením v EU žije v chudobě a trpí sociálním vyloučením [Hammersley 2020: 18].

V EU je v průměru **zaměstnáno pouze 50,8 % lidí s postižením** (nejsou zde započítáni lidé žijící v pobytových zařízeních sociálních služeb); u lidí bez postižení je tato hodnota 74,8%. Nejvíce se nezaměstnanost týká žen a mladých lidí s postižením spolu s lidmi, kteří vyžadují vysokou míru podpory. V otázkách týkajících se zaměstnanosti osob s postižením může hrát roli také počet částečných úvazků, kvalita pracovního úvazku či fakt, zda jde o zaměstnání na otevřeném trhu práce, nebo o chráněné pracovní prostředí [Hammersley 2020: 48].

Co se týče míry zaměstnanosti osob s postižením v jednotlivých členských státech EU, ČR spadá s 50,2% do průměru společně s Německem, Velkou Británií, Itálií či Švédskem. Mezi země s nižší mírou zaměstnanosti osob s postižením (méně než 45%) patří Polsko, Španělsko, Řecko či Irsko, naopak mezi země s vyšší mírou zaměstnanosti osob s postižením (více než 55%) patří Francie, Dánsko, Rakousko, Nizozemsko či Estonsko. Avšak při pohledu na rozdíl mezi mírou zaměstnanosti lidí s postižením a lidí bez postižení se ČR řadí mezi země s největším rozdílem mezi těmito dvěma skupinami (30,4 procentních bodů) spolu s Polskem, Velkou Británií, Irskem či Švédskem. Nejmenší rozdíl mezi zmíněnými skupinami osob (méně než 20 procentních bodů) má Francie, Itálie či Lotyšsko [Hammersley 2020: 49–50]. Lze se tedy domnívat, že ČR má v této oblasti potenciál pro zlepšení.

Nízká zaměstnanost lidí s postižením má dopady i na ekonomiku celé EU. Odhadovaná ztráta z příjmů na daních v EU spojená s nízkou úrovní vzdělanosti a nízkou zaměstnaností (okolnosti, které zpravidla potkávají osoby s postižením) je 255–416 milionů eur za rok. Ztráta HDP v EU je odhadována na 710 milionů až 1,2 bilionu eur za rok [Hammersley 2020: 52].

Nástroje na řešení (ne)zaměstnanosti osob s postižením:

Zlepšení situace v oblasti zaměstnávání lidí s postižením může být dosaženo jak pasivními opatřeními (sociální transfery, dávky), tak aktivní politikou usilující o zlepšení zaměstnatelnosti a integraci lidí s postižením na trh práce. V některých zemích je dominantním přístupem tzv. mainstreaming model postižení, který není zaměřen pouze na speciální opatření v oblasti práce, ale na širokou škálu způsobů pomoci ve všech oblastech veřejných politik, které vedou ke zlepšení zaměstnanosti. Dalším přístupem je speciální a chráněné zaměstnání, jako například v ČR známé chráněné dílny, a duální systém, který je kombinací dvou předchozích přístupů.

Hojně využívaným opatřením jsou tzv. kvóty. Mezi země, které používají kvóty pro zaměstnávání osob s postižením jak ve veřejném, tak v soukromém sektoru, patří ČR, Francie, Itálie, Litva, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko a Španělsko. Částečné využívání systému kvót buď pouze ve veřejném, nebo v soukromém sektoru je rozšířeno v Belgii, na Kypru, v Irsku a ve Slovinsku. V žádné podobě se kvóty nevyužívají v Dánsku, Estonsku, Finsku, Lotyšsku, Švédsku a Velké Británii [Shima, Zólyomi, Zaidi 2008: 2–3].

Zaměstnanost lidí s postižením na úrovni EU byla řešena různými strategickými dokumenty. Mezi nejdůležitější patří Evropská strategie zaměstnanosti z roku 1997, z níž v roce 2003 vyplynulo 10 priorit zaměřených na osoby s postižením [EFZP 2010]. Směrnice EU o boji proti diskriminaci v zaměstnání z roku 2000, která staví mimo zákon jak přímou, tak i nepřímou diskriminaci osob s postižením a stanovuje nutnost přijetí vhodných opatření k přizpůsobení pracoviště osobám se zdravot-

ním postižením [EUR-Lex 2000]. Evropský akční plán pro rovné příležitosti pro osoby se zdravotním postižením (2004–2010) již není platný, ale na jeho základě se Evropská komise zavazuje k vydávání dvouletých zpráv o situaci osob s postižením v Evropě [EFZP 2010].

MPSV se tomuto tématu věnuje prostřednictvím individuálního projektu Rozvoj systému sociálních služeb (registrační číslo CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0003739), hrazeného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

Použité zdroje:

- EUR-LEX. Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání [online]. Úřední věstník L 303, 02/12/2000. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TX-T/?uri=celex:32000L0078>
- EVROPSKÉ FÓRUM ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÝCH (EFZP). Klíčové prvky politiky zaměstnanosti EU a pochopení jejího dopadu na osoby se zdravotním postižením [online]. NRZP ČR, 2010. Dostupné na: <http://nrzp.cz/dokumenty/zahranicni/ppzam.doc>
- HAMMERSLEY, HAYDEN. Poverty and Social Exclusion of Persons with Disabilities: European Human Rights Report Issue 4 – 2020 [online]. Brusel: European Disability Forum, 2020. Dostupné na: https://mcusercontent.com/865a5bba1086c57a41cc876d/files/ad60807b-a923-4a7e-ac84-559c4a5212a8/EDF_HR_Report_final_tagged_interactive_v2_accessible.pdf
- SHIMA, ISILDA ZÓLYOMI, ESZTER, ZAIDI, ASGHAR. The Labour Market Situation of People with Disabilities in EU25 [online]. 2008. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/265399681_The_Labour_Market_Situation_of_People_with_Disabilities_in_EU25

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Rozvoj
Systému
Sociálních
Služeb